

PROLETAREC

Slovenske Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 808.

CHICAGO, ILL., 8. marca (March 8th), 1923.

LETO—VOL. XVIII.

Upravištvo (Office) 2459 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2264.

REFORMIZMI BURŽVAZIJE.

Za ozdravljenje socialnih zla je treba odpraviti vzroke. To bo napravil socializem.

V novejšem času se je kapitalistična družba lotila reform. To je, človeštvo hoče izboljšati z reformami ki niso reforme, z neštetimi navki, z zakoni, prepovedmi itd.

Že več let odpravlja prostitucijo. Razni politiki grme proti korupciji. Demokracijo naglašajo. Govore o politični vzgoji državljanov. Higieno izboljšujejo. Revščino ublažujejo z dobrodelnostjo. In tako naprej.

Družba, taka kakor je, je bolna, polna hib, in kapitalistični zdravniki jo lečijo, kakor vedo in znajo. Uspeha pa ne dosežejo. Zakaj ne?

Velika mesta so gnezda zločincev, korupcije in nemoralnega življenja. Roparski umori so nekaj vsakdanjega. Ljudje, ki so najeti, da uveljavljajo zakone, so sami največji lomilci postav. Čemu?

Ko je bil izvoljen sedanji čikaški župan W. H. Thompson, je obljubil očistiti mesto vsake nesnage. Nič ni dosegel. Imenoval je novega policijskega načelnika, ki je slovesno oznanil, da bo iztrebil zločince. Ni jih iztrebil. Korupcija v največji meri se je nadaljevala, celo povečala se je. "Javno mnenje" in intrige političarjev so prisilile župana odstaviti policijskega načelnika in na njegovo mesto je imenoval novega. Kakor drugi pred njim, je tudi on zapel enako pesem: "Mesto bom očistil nesnage, izgnal bom zločince, da bodo meščani varni po noči in po dnevu, iztrebil bom prostitucijo in zaprl igralnice ter brloge, v katerih se vrše nočne orgije." Ničesar od tega, kar je obljubljal, ni napravil. Ni mogel. Pa je moral odstopiti in zopet smo dobili novega načelnika, ki je ponovil isto melodijo. Dnevnikarji so ga pozdravili, češ, sedaj smo res dobili moža, ki bo kos svoji nalogi. In — čez nekaj mesecev se je videlo, da je vse tako kakor je bilo. Nekaj postajnih policijskih načelnikov je bilo premeščenih, najetih tisoč novih policajev, drugega nič.

Zadnji mesec smo imeli pred poroto izpovedovanja prič, ki so pripovedovale, kako bujno cvete v Chicagi prostitucija, kako nemoteno obratujejo igralnice, kako se pod policijsko pro-

tekcijo raja cele noči v gnezdih nemorale. Po mnenju teh prič in raznih odborov, ki so si sami nadedli nalogo čistilcev, je Chicago prava Sodoma in Gomora. Prišle so druge priče, pozvane od policijskih organov, in izpovedovale da uživajo zločinci protekcijo na sodiščih in višje zgoraj. "Kaj pomaga, če zapremo kak bordel ali kabaret ali igralnico, če pa že čez nekaj dni eno ali drugo sodišče izreče, da naš postopek ni bil pravilen. Prostor dobi dovoljenje za zopetno otvoritev. Zločinci streljajo policaje, kajti že več jih je bilo pri izvrševanju svojih dolžnosti ubitih, toda sodišča miže in zločinci se čez nekaj dni po aretaciji zopet na prostem."

Uprave velikih mest so orežete korupcije. Stranke, ki so na krmilu, zagovarjajo današnjo družabno uredbo. Dopuščajo, da priženejo okolščine, kot naprimer beda in pomankanje vzgoje, žensko v bordel. Potem jo preganjajo. Da se temu ubrani, deli z oblastvenimi organi svoj "zaslužek." Isto je z pocestnimi razbojniki in drugimi karakterji iz nižin življenja. Roparji, ki operirajo le na debelo, sa včasih zelo "prominentne osebe" in časopisje jih opisuje kot nekake junake. Nobene nevarnosti ni zanje, da bi prišli v ječo; če so obsojeni, so v teku tednov oproščeni in če je zločin prevelik, se jim omogoči beg. Pa prično z nova s svojo obrtjo. Policiji so osebno poznani vsi lastniki igralnic, bordelov in drugih podobnih lokalov. Sodiščam tudi. Ampak kaj pomaga, če vsa struktura sloni na korupciji. Ako pride pošten človek v policijsko službo, ki si domišlja, da bo vršil svoj posel pošteno, bo kmalu spoznal, da mu je treba ali pustiti službo, ali pa delati tako, kakor vsi drugi. Pa prične jemati podkupnino, če mu jo kdo kaj da. Dobi se jo le od manjših kršilcev ordinanc, večji, ki imajo velik promet, pa odračunavajo svoj davek direktno političnim bosom po okrajih in še višje gori. Kadar ima tak stvor protekcijo "višjih", mora biti policist oprezen, da se jim ne zameri, ker bi spravil v nevarnost svojo službo.

Prostitucija je bila v Chicagi odpravljena

že pred leti, namreč dovoljena prostitucija. Ulice, po katerih je vsaki dan na tisoče moških paslo svoje oči in utešvalo svoje strasti, so bile po odpravi rdečelučnega distrikta izpraznjene. Izgledalo je, kakor da je z mesta izbrisan ta madež. Toda samo za kratek čas. Kako naj se sploh odpravi prostitucija v sedanji družabni uredbi? In danes je v Chicagi ravno toliko prostitutk, kakor jih je bilo, dokler še ni bila prepovedana njihova obrt.

Prohibicijo imamo. Na tisoče uradnikov zvezine vlade ima nalogo, da jo uveljavlja. Državni in policijski organi bi jim imeli pomagati pri njihovem poslu. Ampak ista igra, kakor s prostitucijo, se vrši tudi s prohibicijo. Obe prepovedi so samo vir za podkupnine, ki znašajo milijone dolarjev na leto samo v Chicagi.

Vsaki dan čitamo o ropih. O navadnih počestnih ropih listi niti ne poročajo več, razun v slučajih, kjer razbojniki ubijejo svojo žrtev. Po zlatarnah ropajo ob belem dnevu v osrčju mesta v navzočnosti mase. Pošto so oropali že za več milijonov, tudi ob belem dnevu. Razne izplačilne urade so že večkrat izpraznili tisti, katerim vsote niso bile prav nič namenjene. Nikjer nisi varen. Kako to, da ne more tisoče policajev, sodišča, ječe in vse take reči napraviti razmere varne za poštene državljanje?

Napaka kapitalistične družbe je v tem, da zdravi bolezen. Preprečiti bolezen pa je uspešnejše. Pognati na tisoče mladih deklet v prostitucijo, potem pa jih preganjati in jemati od njih podkupnine, to je sedanji sistem. Ustvarjati pogoje, ki rode zločince, potem pa trošiti milijone za drage sodne in varnostne aparate in ječe, to je današnji sistem. Dajati neštete prilike za korupcijo, potem pa odstavljati korumpirano uradništvo (kjer je to sploh izvedljivo), to je kapitalistična uredba.

Prostitucija preneha, kadar izginejo vzroki, ki jo povzročajo. Zločinci bodo iztrebljeni, kadar bo izruvan družabni sistem, ki sloni na ropih. Korupcija izgine, kadar preneha sistem korupcije.

Za odpravo socialnih zla je treba odpraviti vzroke. Vzrok je kapitalistična uredba družbe. Torej jo je treba odpraviti. Kapitalistične stranke ne bodo izvedle te naloge, ker so predstavnice sistema kakršen je. Branijo ga in tiste, ki delujejo, da se iztrebi ta mora, izrujejo ti vzroki, izbrišejo te pogubne posledice, nazivajo za izdajalce, za nepatriotične elemente. Ti elementi so poosobljeni v socialističnemu delavstvu. Socializem je zdravilo, ki bo preprečilo v tem članku našete socialne bolezni. Sistem korupcije ne mara socializma in se ga brani. Mi ga hočemo, ker ne maramo današnje krivične socialne uredbe. Kdor je zoper kapitalistične reformiste, proti sistemu korupcije, proti izkoriščanju delavstva v industriji in na polju, ta ima priliko delati za socializem, družbo bodočnosti!

Rusija na delu za rekonstrukcijo.

Kljub neprijazni, največkrat sovražni politiki kapitalističnih vlad napram sovjetski Rusiji, gre slednja naprej v boljše razmere. Nekateri industrije so že zelo izboljšale obrat in povečale produkcijo. Desorganizirana prometna sredstva se spravlja v red in železniški sistem prostrane dežele postaja normalnejši. Na tem polju je ruska vlada storila ogromno delo, če se vzame v poštev okoliščine, da ni imela železniških delavnic v dovoljni meri niti pred vojno in da so še te, kar jih je imela, bile med vojno iz reda, po revoluciji pa je v njih zavladal kaos, dokler ni vlada posegla vmes z železno roko in tako rešila kritično situacijo, ki je nastala radi oviranega ali prekinjenega železniškega obrata.

Tudi ruske finance se izboljšujejo. Rusija bi zelo potrebovala kredite v kapitalističnih deželah, posebno v Ameriki, za nakup potrebnih stvari. Toda kapitalistične vlade se branijo priznati edino vlado, ki jo Rusija ima, in v takih odnošajih ne more biti govora o kreditih. V kolikor je vlada že dala koncesije tujim sindikatom, so tudi ovirane, ker manjka diplomatskih stikov med Rusijo in ostalim svetom. Mednarodna trgovina pa jih potrebuje. Svoja diplomatska zastopstva imajo v Rusiji le nekatere dežele in izmed teh so ena le "poluradna".

Letošnji ruski budžet izkazuje, da bo imela vlada okoli milijardo zlatih rubljev dohodkov, večinoma v davkih, stroškov pa okoli eno in četrto milijarde zlatih rubljev. V proračunu so stroški za armado in mornarico znižani, toda za železniški obrat so določene večje vsote kakor prejšnje leto. Zadnje leto je imela država 40% več stroškov kakor dohodkov, letošnji deficit pa se bo na podlagi objavljenega proračuna znižal na 25%. Da se dvigne vrednost papirnatega rublja je vlada prenehala izdajati toliko bankovcev, mesto tega pa se je zatekla k notranjemu posojilu, katerega je razpisala v znesku 100.000.000 zlatih rubljev (dva rublja, bazirana na zlati vrednoti, predstavljata en ameriški dolar). 25% tega posojila je že podpisanega in vlada upa, da bo dobila tudi ostalih 75% posojila.

Radi notranjih kriz, povzročenih vsled blokade, civilne vojne, suše, eksperimentov novega režima itd., so bile potrošene velike vsote za obrambo, obnovo prometnih sredstev, šolstvo, agrikulturo itd. V takih razmerah je bila vlada, oziroma vsruski sovjet, prisiljen zvišati davke, ki so seveda za ljudstvo breme, ampak drugega izhoda ni.

Sovjetska vlada polaga veliko važnost na šolstvo. Radi pomanjkanja izobrazbe ruskih mas je bil carizem tako dolgo v sedlu. In nepoučene, čitanja nezmožne mase so tudi v vsakem drugem slučaju bolj dostopne poneumnjevanju

in zavajanju kakor pa treznemu mišljenju. Za šolstvo in za vzgojo sploh je sovjetska vlada stotila več, kakor vse carske vlade skupaj. Vzgojiti 100.000.000 ni lakha naloga. Žal, da nima vlada na razpolago več sredstev za šolstvo. Poskrbela pa je, da je dobilo vse rusko prebivalstvo priliko naučiti se čitati in pisati. Ljudske šole so napolnjene, istotako srednje šole in vseučilišča. V ruskih šolah se ne uči več poslušnost gospodarjem, ampak mednarodno bratstvo in socializem. V novi generaciji je zapopaden resnični napredek Rusije in njena ohranitev revoluciji.

Dasi so mnogi ruski pisatelji šli v inozemstvo, se je v zadnjem letu izdalo v Rusiji tisoč raznih knjig v 12.500.000 izvodih. Med temi so prevladovala znanstvena, ekonomska i vzgojevalna dela. Najpopularnejša ruska knjiga, izdana na zadnje leto, je Pokrovskijeva "Zgodovina Rusije", ki jo je spisal s stališča nove Rusije in kot komunist. Na trgu je našla izmed vseh drugih največ odjemalcev. Prodane je bilo 170.000 izvodov. Buharinova knjiga "Materializem" je imela 70.000 odjemalcev.

Tudi za duševno razvedrilo skrbi vlada kolikor največ more. Toda vsled gmotnih težkoč ne nudi gledališčam in podobnim institucijam več toliko subvencije kakor do zadnjega leta in vstopnina je zopet vpeljana. Umetnost je v Rusiji na zelo visoki stopnji. Bila je seveda že prej, pod carizmom, toda dostop do nje so imeli le premožnejši sloji. Veliko ruskih umetnikov je šlo v inozemstvo, posebno v Ameriko, kjer so našli boljše plače kakor doma. Kljub temu pa je v Rusiji dovolj umetnikov, posebno mlajših, prilagojenih sedanjim razmeram, da gledališča niso v stiski za sposobne moči.

Rusija bo hitreje napredovala, kadar bo od vseh držav priznana. V današnjem svetu je izolacija škodljiva, ne samo za tiste, ki so izolirani, ampak tudi za tiste, ki jo izvajajo. V Zedinjenih državah se bore za priznanje sovjetskega režima vse delavske struje in pa liberalni elementi, med katerimi je tudi nekaj senatorjev, kot Borah, La Follette in France. Slednji je pri zadnjih volitvah izgubil svoj mandat. Boraha je sovjetska vlada baje neuradno povabila v Rusijo in Borah je dejal, da bo želji ustregel, če bo le mogel odpotovati. Hardingova administracija pa ne kaže še nobene volje stopiti z rusko vlado v diplomatske odnose. Prej ali slej bo washingtonska vlada morala priznati sedanjo rusko vlado in bilo bi bolje za obe deželi, da se jo prizna čim prej.

Izmed kontinentalnih držav je kazala največ volje za priznanje sovjetske vlade Italija, ki je z Rusijo stopila v diplomatske stike. Ko je prišel na krmilo Mussolini, je izjavil, da bo vodil napram sovjetski Rusiji prijazno politiko, dasi je doma pričel proti socialistom in komunistom zelo teroristično nastopati. Zadnje čase je pričel Mussolini s povečanim preganjanjem socialistov

in komunistov in jih dal dva tisoč zapreti, češ, da širijo boljševiško propagando, za kar so plačani od Rusije. Med aretiranimi je bil tudi Menotti Serrati, urednik lista "Avanti". Mussolinijeva vlada je naslovila zastopniku sovjetske vlade v Rimu, Vorovskiju, noto, v kateri je zahtevala od sovjetske vlade pojasnila za njeno akcijo v Italiji. Kakor poročajo listi, je Vorovskij po nalogu svoje vlade odgovoril, da ruska vlada ne podpira prevratnega gibanja v Italiji, pač pa tretja Internacionala, ki ima svoj sedež v Moskvi. Vorovskij je dejal, da sovjetska vlada ne odobrava take propagande v Italiji, v kolikor je pri tem prizadeta tretja Internacionala, kajti želja ruske vlade je ohraniti prijateljske odnose z Italijo.

Razne vlade so že večkrat stavile Rusiji kot pogoj za priznanje, da preneha podpirati komunistične stranke. Isto zahteva sedaj Mussolini. Ampak borba za preureditev družabnega reda se bo vodila naprej, kakor se je doslej. Vse, kar ruska vlada more, v interesu nje same, je to, da vpliva na gibanje komunističnih strank v tem, da gredo v svojem delovanju na legalnejša pota. To se sedaj že izvaja. Če ni izgledov za uspešno revolucijo, je treba taktiko spremeniti. Politična in gospodarska gibanja so velik kompleks, težko razumljiva, zato imamo toliko nesoglasij, nesloge, raznih taktik, neplodnih konferenc itd. Bojev za izboljšanja, za pravičnejši družabni red, pa ne bodo odpravile nobene vlade, pa če stavijo še take zahteve in pogoje.

Za odpravo milice v Wisconsinu.

Socialistični zastopniki v Wisconsinu so v zvezi z drugimi naprednimi poslanci sprejeli v nižji zbornici predlogo, ki določa odpravo državne milice. Vse kapitalistično časopisje, ne samo v Wisconsinu, ampak po vseh Zed. državah, je napadalo ta zaključek in apeliralo na višjo zbornico (senat), naj zavrže predlogo.

Njihova propaganda je bila uspešna, kajti pridobili so celo nekatere progresivne senatorje, ki so se izrekli proti odpravi milice, češ, da bi bilo potem za vsako stavko v Wisconsinu pozvano zvezino vojaštvo. To je slab argument. Saj je unijsko delavstvo samo vselej apeliralo za zvezine čete, ker je od njih pričakovalo več nepristranosti, kakor od državnih milic.

Dasi je bila predloga zaenkrat poražena, dokazuje, kako moč bi lahko posedovalo ameriško delavstvo, če bi nastopalo na političnem polju v svoji stranki, mesto, da daje skoro vsa politična mesta svojim sovražnikom.

Ali imate v vaši naselbini socialističen klub? Ako ne, zakaj ne?

SEMINTJA.

Hindenburgova gesla. — Trockij in Kamenjev zunanjemu svetu. — Kdo bo plačal? — Horty konfiscira. — Odnosaji med Mussolinijem in Vatikanom. — Najstarejša lobanja.

Feldmaršal von Hindenburg poziva nemško ljudstvo na boj proti Franciji. "Boljše je, da vsi poginemo v boju, da je zadnja naša zastava poteptana v blato, kakor da bi se podali brez boja," pravi maršal, ki veruje v čast, v boj, v nemško nadvlado in take reči. Pred nekaj tedni je širil po nemški Avstriji enak nauk general Ludendorff, toda delavstvo mu je pokazalo pot nazaj v Nemčijo. Nemško ljudstvo se je borilo na povelja kazerja, Hindenburgov in Ludendorffov in padalo v stotisočih na bojiščih in doma vsled pomanjkanja in bolezni. Kajzer, Hindenburg in Ludendorff so ostali. Nemško ljudstvo pa pada še sedaj pod posledicami vojne, ki ni bila njihova. Raznim Hindenburgom se ne godi slabo ampak radi njih trpi ljudstvo. Hindenburgov, Fochov, Ludendorffov in tako naprej ne bi bilo, če bi ne bilo militarizma in kapitalizma. To dvoje je treba odpraviti, pa bodo tudi vzroki za vojne odpravljeni.

Leon Trockij je Francozom ponovno namignil, da Rusija ne bo plačala carskih dolgov. Na drugi strani se vrše neuradni pregovori med zastopniki Rusije in Francije za trgovski dogovor. Prižnanje Rusije od strani imperialističnih sil je počasen proces, kakor smo zapisali v tej koloni pred tremi leti. Premagati Rusijo imperialistične sile ne bodo mogle. Poskušale so z orožjem in na druge načine, vse brez uspeha. Ampak razlika med Moskvo in Parizom ter Londonom, tudi Washingtonom, je velika. In prvi kot drugi so grozili, da so pogodbe med njimi nemogoče. Pa so mogoče, samo čas bo vzelo. Grožnje, ki so jih dajali ob pričetku revolucije in dolgo po nji, je treba nekako pozabiti. Tudi javno mnenje šteje; polagoma ga je treba pripraviti na spremembo politike. To se vrši.

Kamenjev je dejal uradnikom ameriške pomožne akcije v Rusiji, da so za ovire, ki se jih stavi pri izvrševanju njihovega dela, odgovorne lokalne oblasti. V Rusiji imajo s tujimi agenti slabe izkušnje, zato sumijo vsakega, da skriva v sebi Rusiji sovražne namene, tudi če vrši samaritansko delo. Sovjetska vlada pa je pripravljena sodelovati z Amerikanci Hooverjeve pomožne administracije, dokler se bo držala v mejah svoje delokroga. Kamenjev je tudi

dejal, da želi Rusija stopiti v tesnejše trgovske stike z Zedinjenimi državami. Amerika ima veliko, kar Rusija nima, a potrebuje. In ameriški kapitalizem bi lahko veliko storil za rekonstrukcijo Rusije. Kljub krizam in splošni napetosti se brez posebnega šuma vrše v Moskvi pogajanja med ruskim ekonomskim svetom in zastopniki tujih kapitalistov. Ko bo sovjetska vlada enkrat priznana, bodo pričeli tisti, ki so dobili, ali bodo dobili koncesije v Rusiji, z ustvarjanjem in reorganiziranjem industrije v prostrani federaciji sovjetskih socialističnih republik. Sama delovna moč v današnji družbi ne zadostuje. Pot v socializem je namreč dolga in treba je iti skozi razne procese, predno bomo dobili resnično socialistično ekonomsko uredbo. Da pridemo do nje, je treba delati tako, kakor je v danih razmerah mogoče. Drugačne taktike nas ne dovedejo nikamor, razun do spoznanja, kako se ne sme delati, da se vsaj nekaj napravi.

Ameriška vlada ima težave pri tirjanju vsote, ki jo ima dobiti za vzdrževanje svoje okupacijske armade v Nemčiji, katero je odpoklicala po francoskem vpadu v Porenje. Dobiti ima še \$256,000,000. Na podlagi versailleske pogodbe infa plačati vse stroške okupacijskih armad zaveznikov Nemčija in veliko je že plačala. Delež, ki bi ga imela dobiti Amerika, so zavezniki med seboj razdelili, washingtonski vladi pa so namignili, naj preostalo tirja naravnost od nemške vlade. Breme, ki ga ima Nemčija z vzdrževanjem okupacijskih čet, katerih ni klicala, je ogromno. Vsa igra nima nobenega smisla, razun, da še bolj pali duhove in nalaga izčrpanemu ljudstvu še več mizerije.

Ogrska vlada belega režima tudi veruje v konfiskacije privatne lastnine, če je ona tista, ki jih konfiscira. Grof Karolji, ki je predal vlado Bela Kunu, da se maščuje nad zavezniki, si je nakopal jezo in maščevanje Hortijeve vlade. Zaplenila mu je gradove in 30,000 akrov zemlje, kar jo je tudi za grofa preveč. Karolji živi že ves čas od padca Bela Kuna v bedi, kakor poročajo sentimentalni žurnalisti. Sedaj se bo baje izselil v Kanado in se posvetil poljedelstvu. Nič ni napačnega, da je Hortijev režim vzel 30,000 akrov zemlje Karolju. Napačno je to, da je ni vzel vsem ogrskim veleposestnikom in jo razdelil med tiste, ki jo obdelujejo.

Poročajo, da se prijateljstvo med Vatikanom in Mussolinijem utrjuje. Nekaj sorodstva mora biti torej vsekakor med njima. Razpela se dobila svoje mesto nazaj v šolskih sobah, istotako krščanski nauk, in vpliv Vatikana je postal večji v Italiji, po zaslugah fašističnega poglavarja. Mussolini pravi, da ne daje nobenih koncesij, ne da bo dobil druge v povračilo. V

čem mu daje koncesije Vatikan? To nam lahko pojasnijo naša slovenska "katoliška" glasila.

Raziskovalci so našli v divjinah Patagonije lobanjo pračloveka, kateri dajejo starost milijon let. Lobanja spada v terciarno periodo. Razun lobanje so našli raziskovalci pod vodstvom dr. J. G. Wolfa več drugih zanimivosti. Na delu so bili dve leti. Lobanja je fosilna (okamena) in zelo dobro ohranjena. Bryan, Voliva in drugi zagovorniki zastarelih dogem bodo imeli zopet posej zanikavati Darwinovo teorijo o postanku človeka. Ampak znanost raziskuje in čita v zemskih plasteh naprej. In vsaki dan VE več. Kar ne ve, PREISKUJE, da bo enkrat VEDELA. V tem je razlika med znanostjo in vero. Znanost VE, kar ve. Vernik VERUJE, kar ne ve.

Brez naslova.

Župnik Zakrajšek pravi v "Glasilu župnije sv. Štefana", izdano v začetku tega meseca: "Kolikor več božjega blagoslova hočeš, toliko več daj . . ." dolarjev namreč. Na podlagi te logike bodo sedeli v nebesih v prvih sedežih tisti, ki lahko največ dajo. Ni čuda, da kapitalisti tako radi podpirajo verske ustanove. Reveži bodo morali sedeti na galerijah tudi v nebesih, ker ne morejo kupiti toliko božjega blagoslova, kakor n. pr. Rockefeller. Sicer pa to ni Kristusov nauk. Današnje krščanstvo je v največji meri business, zato ima Rev. Kazimir čisto prav, ko kritizira tiste farane, ki hočejo verske obrede, hodijo k maši, toda za cerkev ničesar ne dajo. "Nekateri so se dali zapisati celo v druge fare, da se jih kot tujce ne nadleguje toliko," pravi Kazimir. To so zelo slabi katoličani, ker hočejo, da jim drugi plačujejo duhovnike in vzdržujejo cerkve. Ti katoličani so podobni tistim "socialistom," ki nikamor ne spadajo, pa mislijo, da so radi tega "najboljši" socialisti. In pa tistim svobodomiselnem, ki mislijo, da jim je pečet napredka to, da v cerkev ne hodijo.

Sicer pa je Rev. Kazimir lahko zadovoljen s kolektami. Precej tisočakov se je nabralo in farani ene ali druge slovenske župnije v Ameriki dajo več na leto za vzdrževanje svoje cerkve in duhovnikov, kakor pa zavedni delavci po Ameriki za vzdrževanje svojega glasila. To dokazuje, da slovenski delavci niso tako napredni, kot si domišljajo. Četa res naprednih, zavednih delavcev je še majhna.

Sifkartaško glasilo v New Yorku se bo prelevilo v komunistično glasilo. Tako so sklenili gospodje uredniki s sporazumom svojega gospodarja, če sem prav poučen. Na konferenci, ki so jo imeli, so razpravljali, kako bi bilo mo-

goče ohraniti naročnike. Prišli so do zaključka, da socialističnega gibanja ne morejo podpirati, ker ne marajo postati člani soc. stranke, niti ne delati v organizaciji, pač pa lahko "ciknejo" v eni ali druge izdaji na radikalno stran. "Kranjci tako ne bodo razumeli," je dejal Trček, drugi so pokimali. Leta 1924 pa postane "glasilo slovenskih delavcev" zopet reklamni plakat republikanske stranke. Tako je bilo zaključeno.

Štirje fantje, vsi muzikanti, stanujoči v najvišjem mestu na svetu, so priobčili v Prosveti ženitben oglas. To najvišje mesto je Leadville, Colo. Fantje jamrajo, da tam ni slovenskih deklet. Kaj vraga! Ko sem bil jaz tam, jih je bilo na izbero, starokrajskih in tukaj rojenih. Tudi mlad zarod je obetal priličen vrtec cvetk. Vsi štirje ženini pravijo da so godci pri mestni godbi. Tam ni denarja, dekleta! Mesto Leadville ni imelo svoje godbe niti prej, ko še ni šlo tako rakovo pot. Nekoč so tam Slovenci organizirali svojo godbo, ki je eno poletje priredila piknik na bližnjem griču. Prišli so Irci, veliki prijatelji Slovencev (kakor se razume), in predno je posvetila luna, so ostali na pozorišču le še razbiti koščki trobent in bobna, sodčki pa so bili strkljani vsi v dolino, polni in prazni. Nekaj Ircev je šlo čez noč v bolnišnico, par v ječo, slovenski godci pa so jo večinoma pobrali še isti večer "via box car". Tak je bil konec najboljše godbe, kar jih je še kedaj bilo v Leadville. Kar se tiče dobre plače v leadvillskem gledišču—no, jaz ne verjamem. Dekleta pa kakor hočejo. Meni je le toliko znano, da je že marsikako slovensko dekle preklinjalo leadvillsko mesto.

Fischer in Delija bi morala vedeti, da se pred zavednim delavstvom ni sramovati plemena ali narodnosti, pa bil ti ali jaz Žid ali Hrvat. Ako so čitatelji Radnika zavedni in ne v prvi vrsti hrvatski patriotje, bi Fischerju ne bilo treba pripovedovati, da ni Žid, kakor ga je nazval Lupis Vukič. Glavno je, da si poštenjak, da si v vrstah zavednega delavstva in se boriš za preobrat, pa bil Žid ali Hrvat.

V Pirčevem uredništvu vlada zadnje čase velika suša. Tudi v listu se pozna. Poklali so socialiste in komuniste in popili, kar je bilo za popiti, pa je lepo mir na vsem koncih in krajih. "Bo že, bo že."

Florida je čudežna dežela. Danes greš k zdravniku, ki ti pove, da si rahlega zdravja. Priporoči ti Florido za zdravilišče. Greš tja, v dveh dneh ozdraviš, pa si peti dan zopet v Chicagi. Kdor hoče v tem oziru kake informacije, naj piše župniku K. Zakrajšku pri sv. Štefanu v Chicagi.

Ko je prišel pred dobrim letom v Ameriko

Rev. Srečko Zamjen, je skušal kolektati za mladinske domove v Sloveniji pri vseh ameriških Slovencih in v ta namen se ni izdajal v pismih kot duhovnik. Tako so ga poučili tisti, ki vedo, kako je treba delati. Igra se ni obnesla in polagoma je prišel na dan Rev. Dr. Srečko Zamjen. Sedaj mu gre boljše in Salezijanci na Rakovniku dobe vsaj nekaj.

Kasta slovenskih "pečlarjev" je zopet ožive-

la, samo papeža še nima, od kar se je zadnji priženil v neko brusilnico. Matija Pogorelec, kateremu bi vsekakor pristojala ta čast, fantje pečlarji hvaležno odklanjajo za svojega poglavarja. To ni prav, kakor ni prav, da stresajo svoje pečlarske neslanosti po dopisih. Oženite se, ali pa bodite vsaj "fantje od fare!" Le na ta način bo rešen pečlarski problem, ki je v ospredju slovenske javnosti v Ameriki že toliko let — po nepotrebnem. — K. T.

ROPARSKA TROJICA.

Stanarina, obresti in dobiček.

Spisal August Claessens. — Poslovenil Ivan Molek.

(Konec.)

Končno se kapitalist niti ne briga, kakšno podjetje predstavljajo njegove delnice in bondi. Glavno je, da podjetje "nosi denar", pa naj bo smodnišnica, klavniča ali tovarna za monštrance. Kapitalist le vpraša, kadar kupuje delnice, koliko dividend nosi.

Da, zmožni in nadarjeni ljudje so absolutno potrebni v industrijah, ampak ti ljudje so — kakor jaz in ti — najeti.

Čitajte, kaj pravi Charles M. Schwab, jeklarski magnat, o tej stvari:

"Kapitani industrij ne iščejo denarja. Amerika je polna denarja. Kar hočemo, so sposobni ljudje, specialisti, zvesti in udani razumniki. Takih ljudi je treba za izvajanje načrtov tistih, ki investujejo kapital."

Tako je smuknila miška iz pasti! Kapitalisti potrebujejo talentov, izurjenih moči, zvestih in pokornih hlapcev za uredničenje njihovih načrtov!

A še tu se je Schwab zlagal. Vrabci že čivkajo na strehah, da tudi "načrti" so delo najetih možganov.

Stari Mallock, o katerem smo govorili, je zagovarjal kapitalizem s stališča, da profit je "nagrada za sposobnost" in vsi "veliki" ameriški uredniki, profesorji in državniki so dvajset let brenkali na Mallockovo harpo. Danes je ta argument splesnil tudi pri kapitalistih. Dobili so nov argument. Zdaj pravijo, da profit je "nagrada za riziko".

Takole razlagajo ta argument: "Kapitalist investira svoj denar. S tem pa svoj denar riskira. Revez ne ve, če bo kaj z investiranjem ali ne bo nič. In dobiček, ki ga vleče, je plačilo za njegovo riziko, za njegov strah, ki mu beli lase, odkar je položil denar na tehtnico."

Krasen argument! Krasna laž!

Zemljiški špekulant poseje svoj denar v kos sveta in nanj postavi hišo. Kajpada se je postavil v veliko nevarnost! Zemlja se lahko pogrezne in hiša zleti v brezno! Ali odnese hišo veter! In zato, da se saj malo odškodni za večni strah, mora posestnik povišati stanarino strankam, ki žive v njegovi hiši!

Bankir posodi denar. Zopet rizika! Bankir sicer ne posodi denarja brez dobrega poročstva ali vknjižbe — vzlic temu riskira. In obresti, ki jih pobira od posojila, je nagrada za njegovo riskiranje. Kaka skromnost!

Delničar investira gotovo vsoto v podjetje. Nov junak, ki se hrabro podaja v strašno nevarnost! Dividende, ki mu padajo v žep, so torej plačilo za delničarjevo junaštvo! —

Na tej komediji pa ni vse komično; drži se je tragedija. Glavni igralci so spregledani. Največji investori v vsaki industriji so tisti, ki — in ne prostovoljno — investirajo svoj znoj in kri, svoje zdravje in moč in večkrat tudi svoje ude in življenja. Ti investori imajo največje riziko, prejmejo pa najmanj odškodnine, oziroma nagrade ali plačila. To so delavci.

Nekaj podobnega se godi našim velikim kinematografskim "zvezdam", kadar nastopajo v pretresljivih in vratolomnih prizorih. Na plakatih je tiskano in gledalci v kinu verjamejo, da je opevana "zvezda" izvršila junaški čin, toda v resnici imajo najete reveže, dvojnike, ki nadomestujejo "velike" igralce in igralke pri skokih čez prepad. Ti reveži so nepoznani občinstvu, dočim "slavni" igralci žanjejo aplavze in visoke plače.

Primerjajte velike "rizike" sledečih ljudi:

Rudar pod zemljo in lastnik rudnika v svoji palači na Fifth Ave.! Premikač na železniški progi s stoterimi tračnicami v mrzli zimski noči in železniški magnat v njegovem privatnem Pullmanovem vozu! Kurjači pred peklom parnih kotlov na parniku, ki ga mečejo valovi semintja, in parobrodni delničar, ki se lepo vozi v limozini po gladki cesti! In tako dalje, in tako dalje. Naredite si še več slik po svojem okusu, toda ne izpusite s te galerije kontrastov trebušatega bankirja na golfnem polju in grbastega farmerja na pripekajočem solncu, ki puli plevel ali okopava krompir. Oj velika je rizika zadnjih — in velika je nagrada prvih! Hudoben svet, kaj, Janez?

Če bi danes vsi delničarji in zadolžničarji naših železnic obležali mrtvi, bi ta neznatni dogodek niti ne spremenil voznega reda, toda naj ta nesreča zadene strojevodje, kurjače, depešarje, zavirače in druge delavce na železnicah in če bi ne bilo drugih, ki bi jih nadomestili, bi kmalu trava prerastla železniške tira.

Da, ljuba duša, priznavamo, da je kapital tudi potreben. Brez denarja, investicij in orodja bi delavci mogli le telovaditi, ne pa delati. Ampak, kar mi pravimo, je to, da kapital lahko eksistira brez kapitalistov; kar imajo delničarji, bi lahko bilo v blagajni vsega ljudstva. Bogastvo v blagajni družbe postane rezervni sklad za nove industrije, iznajdbe, izboljšanja, popraviljanje in zavarovanje. Danes pa je bogastvo v privatnih rokah, ki zopet preide v privatne roke dedičev, kateri večkrat razsipljejo dedščino v razkošju in orgijah.

Da se natančno razumemo: socialisti pravimo, da je zemlja potrebna, ne pa zemljiščni posestniki; banke

so potrebne, ne pa bankirji — kapital je potreben, ne pa kapitalisti. Zemlja, banke in industrije so absolutno potrebne, ampak kapitalistična, Roparska trojica je absolutno nepotrebna. Postelja je velika dobrota človeku, niso pa stenice, vrag jih vzemi!

Čujmo še enega zagovornika kapitalizma. Ta je zadnji.

“Je že res, da so bogataši veliki paraziti, ker samo grabijo in nič ne delajo, ampak pomislite, ljudje božji, bogataši vendar ne požro sami vsega bogastva! Kapitalisti, velike korporacije venomer dajejo družbi nazaj, kar preveč vzamejo — dajejo v obliki dobrodelnosti: pomagajo vdovam in sirotam, zavodom in ne vem komu še.”

Z eno besedo: miloščina! Oh, kako so dobri in plemeniti!

Brez šale, malo hladnokrvnega pogleda je treba, pa vidimo, da je dobrodelnost ali filantropija hote ali ne hote najkrutejša sleparija, ki jo uganjajo kapitalisti z delavnim ljudstvom. Majhna ilustracija te sleparije pojasni vse:

Smith je imel psa z imenom Fido. Nekega dne sta šla na lov v prostrani gozd in se izgubila. Zašla sta v goščavi in zastoj iskala poti. Živeža nista imela in v par dneh ju je pričel mučiti glad. Tretji dan sta bila že zelo slaba. Smith je gledal psa in pes je gledal Smitha; imela sta vzajemne misli. Mislila sta sledeče: Ali ti poješ mene ali jaz tebe, drugega izhoda ni. Smith je potegnil nož in ga pričel brusiti. Pes je nekaj slutil. Milo je zacvilil in mahljal z repom, kakor da bi prosil milosti. Smith se ni mogel odločiti. Njegovo srce mu je reklo: “Nikar! Fido je zvesta žival.” Želodec je pa kričal: “Daj, daj, če ne, pogineš!” Za nekaj časa je zmagovalo srce. Smith je ljubil Fida in odložil nož. Ali kadar je človek gladen, misli na vse načine, kako si bi pomagal. Tako tudi Smith. Končno mu je prišlo nekaj dobrega na misel. Spomnil se je, kako je včasih z veseljem srkal juho volovskega repa. Dobra je bila ta juha. Zakaj ne bi bila dobra tudi juha pasjega repa? — Predno se je ubogi Fido zavedel, je bil brez repa. Smith mu ga je odrezal in hitro skuhal v vodi ter popil juho. Glad je bil utešen! Zadovoljno si je Smith obrisal usta in pogledal Fida. Revni koso-repi pes je cvilil vsled bolečin in lakote. Smith je bil ganjen in zopet mu je prišlo nekaj imenitnega na misel. “Ubogi Fido, ti si lačen! Čakaj, kmalu ti pomagam. Na!” In Smith je vzel kosti pasjega repa ter jih vrget Fidu. Samo enkrat je hlastnil pes in kosti njegovega lastnega repa so izginile v želodcu. Zadovoljno si je Fido obliznil nos, zalajal v zahvalo in pomigal s krnico, ki je ostala od repa.

Pes je dobil miloščino! Njegov gospodar je bil filantrop! In taki filantropi so kapitalisti!

Filantropija bi še bila all right, če bi pravi filantropi dobili priznanje in čast. Ako bi Smith zahvalil Fida, ki mu je utešil glad s svojim repom, bi s tem priznal, da je bil pes filantrop. Ali zgodilo se je ravno narobe. Kapitalist, ki vrže par milijonov za to ali ono stvar, hoče imeti slavo in čast zato, ker je dal. Nekega bodočega dne bo razkačeno ameriško ljudstvo najelo kamnoseke, ki bodo izsekali ime “Andrew Carnegie” z neštetihi knjižnic, ki so raztresene po vsej deželi, ne morda zaradi tega, da bi ne marali knjižnic, marveč zato, ker nosijo napačno ime. Ako že mora biti ime, naj bo pravo ime — ime kakega “hunkija”, ki se je znojil, garal in umrl v peklju Carnegijevih jeklarskih tovarn naokrog Pittsburgha. Iz življenj in agonij teh mizernih trpinov se je porodilo in zrastle veliko Carnegijevo bogastvo. Na primer ime “Przemyslovich”

ali “Bokalevitski” sicer ne doni ravno škotsko in tudi bi ne izgledalo tako lepo na pročelju knjižnice kot ime “Carnegie”, toda bilo bi bližje resnici.

Nekega dne, ko se zavemo poštenosti v polni meri, lahko odstranimo tudi ime “Rockefeller” z mnogih naših zavodov, ki nam jih je “dala” petrolejska dinastija. Pravično bi bilo, da bi zavodi nosili imena žena in otrok, ki so bili postreljeni in sežgani na živem in skalnatih hribih nad Ludlowom v Coloradu v bitki rudarjev z njih obstanek. Iz znoja in trdih žuljev velike armade delavcev v stoterih industrijah se je dvignilo kolosalno, arogantno in brutalno bogastvo Rockefellerjev. Nekega dne se bo njih “dobrodelnost” smatrala za momentalno ponižanje delavskega razreda naše generacije.

Dobrodelnost je kakor tisti človek, ki je zablodil med tatove. Oropali so ga malih sadov njegovega dela — tedenske plače. Začel je vpiti na pomoč. Roparji so se ga usmili. Odprli so njegovo denarnico in mu vrnili drobiž, obdržali pa so bankovce. Mož je bil presečen. Strmel je, ne da bi dal glas od sebe. Prišli so njegovi sosede. Ko je prišel malo k sebi, je povedal, kaj se je zgodilo. “Poglejte, drobiž so mi dali nazaj!” In sosede so mu rekli: “Vesel bodi, tepec, da si dobil saj nekaj: bolje nekaj kot nič.”

Bolje nekaj kot nič! Taki smo! Ideal mnogih naših delavcev je, da dobe saj nekaj — in silno so hvaležni. Toda socialisti smo v tem oziru strašno nehvaležni. Zahtevamo namreč, da nam ropar vrne vse, kar nam je vzel. Čisto vse, čuješ, Janez?

Naš ideal je večji. Človeška družba, v kateri delavci prejmejo popolno socialno povračilo tega, kar producirajo. In kadar to dosežejo, tedaj bo dobrodelnost ali filantropija nepotrebna.

VI.

Delo in delavci.

Večkrat kdo pravi, da so delavci sami stvarniki vsega bogastva. To ni povsem res. Delavci ne morejo ustvariti ničesar brez prirodnih zakladov, brez sirovin. Delo in sirovine ustvarjata bogastvo, oziroma porabne stvari.

Vse stvari, ki so potrebne za naš družabni obstanek, tvorijo bogastvo družbe. Mera bogastva je vsota povprečnega dela, ki je bilo zastavljeno za proizvodnjo istega. Kadar zamenjavamo blago, zamenjavamo količine delovne sile. Zamenjevalno bogastvo je skupni produkt nature in delovne sile.

Kaj je delovna sila? Karl Marks je dejal, da je “zbirek duševnih in fizičnih zmožnosti, nahajajočih se v človeškem bitju, katero se poslužuje teh zmožnosti, kadarkoli hoče producirati kakršnokoli rabno vrednost.” Delovna sila je zmožnost ustvarjanja z rokami in umom. V najširšem zmislu je delovna sila delo ki ga vrši človek za druge ljudi s tem, da jim postreže z rečmi, ki so potrebne za življenje.

Delavci, ki prodajajo svojo delovno silo za mezdo ali plačo, so najkoristnejši del prebivalstva. Tisti, ki kupujejo delo od drugih — in imajo moč za kupovanje dela, ker posedujejo sirovine, stroje, tovarne itd. — so kapitalisti. Socialisti pravimo, da kapitalisti v splošnem ne producirajo ničesar, pač pa si prilastijo to, kar drugi ustvarijo.

Malo pojasnila. Recimo, da skupina nas odpre tovarno. Odprli smo tovarno z namenom, da naredimo dosti denarja. To je naš smoter. Nas ne briga, kaj se izdeluje v tovarni, glavno je to, da se izdelano blago hitro proda in z visokim dobičkom. Tako delajo vsi kapitalisti.

Najprvo organiziramo družbo in zložimo skupaj gotovo vsoto denarja, večjo vsoto si pa izposodimo. Denar vedno privabi denar; čim več ga je na kupu, tem bolj raste. Nato družbo inkorporiramo in damo tiskati lepo poslikane kose papirja, katerega imenujemo delnice. Potem vzpodbudimo druge, da kupijo ta papir, toliko in toliko delež. Zatem najamemo poslopje in kupimo potrebne stroje in drugo opremo ter sirovega materijala.

Do zdaj — kakor ste lahko opazili — še nismo naredili nobenega denarja. Naš založen denar ne nosi nič. Delnice še ne služijo dividend. (Lahko bi delnice prodali, pobasali denar in se poslovili po francosko, ampak mi nismo trdka te vrste.) Tovarna še vedno prinaša same stroške. Stroji, oprema in sirovina so mrtvo blago. Ene stvari je še treba — in tovarna oživi. To je magična roka dela.

Hajd torej po delavce! Dobimo jih po "tržni ceni", za kolikor mogoče nizko mezdo. Znano nam je, da "tržna cena" prinese delavcu povprečno toliko, da komaj eksistira od tedna do tedna, ampak naš princip je, da mu ne plačamo več kakor moramo in delati mora kolikor mogoče dolge ure. Naš princip je: čim mogoče manj izdatkov in kolikor mogoče več dohodkov!

Spočetka nekateri izmed nas dejanski dela v tovarni, pomaga in nadzoruje. Kakor hitro "se postavimo na noge", najamemo druge za to delo. To nam omogoči, da prebijemo vroče poletne dni kje gor v Kanadi, mrzle zimske dni pa v topli Floridi!

Naša tovarna zdaj obratuje. Žal nam je, da ne moremo obdržati vse volne, katero strižemo z delavcev. V rubrikah naših izdatkov so lepe vsotice, ki bi šle med dobiček, če bi jih ne morali deliti z drugimi cenjenimi banditi. Na primer bankir zahteva obresti; prišle so iz produkta delavcev. Najemnina je druga mrzka reč; tu zopet gospodar poslopja dobi svoj delež delavčevega produkta. Ti lopovi zahtevajo svoje iz razloga, ker so nam dali priliko, da pobiramo naš dobiček. Vsa ta plačila pripišemo na račun izdatkov — toliko stane produkcija.

Delavci kupujejo predmete, ki so jih oni in drugi delavci naredili. S plačo, ki jo dajemo našim delavcem, kupujejo svoj izdelek po cenah na drobno. V teh cenah so vračunane sledeče stvari: vsi izdatki produkcije, bankirjeve obresti, posestnikova stanarina, dividende delničarjev in dobiček tovarnarja, prekupčevalca in trgovca na drobno. Vse to plačujejo delavci!

Ni čuda, Janez, da je tako velika razlika med mezdo, ki jo prejmeš za svoje delo, in ceno, katero plačuješ za svoj izdelek! Zdaj je jasno, kdo producira bogastvo; jasno je, da kapitalisti ne producirajo nič, pač pa samo pobirajo, kar delavci proizvajajo. Kadarkoli kak "veliki" državnik govori o "našem velikem bogastvu", spomni se, da je prišlo iz tvoje kože in kož drugih delavcev.

Ne reci, da je to rop. Rop je grda beseda in marsikdo se strese, ko jo sliši. Ako pripoveduješ, da so delavci slabo plačani in izstradani, bodo mnogi ljudje rekli, da si boljševek. Bodi previden in reci, da delavci premalo jedo! Ne imenuj kapitalizma roparski sistem. To je pregrobo. Imenuj ga izkoriščanje. To je bolj francosko in uljudno, čeprav — med nama rečeno —

"nosa ne prevariš,
če čebuli roža praviš."

Cilj socializma je, odpraviti sistem izkoriščanja, sistem kolosalnega organiziranega ropa. V dosego

tega zahtevamo socializiranje zemlje. Kadar se posestniki zemljišč poslove iz naše srede, mora biti dovolj zemlje za sleherno družino kolikor je lahko obdela za svoje potrebščine. Dalje zahtevamo nacionaliziranje bank in kolektivno last rudnikov, železnic, industrij ter produkcijo življenskih potrebščin za rabo in blaginjo družbe, mesto za dobiček peščice ljudi.

Ne, zgolj "vladno lastništvo" nam ne zadostuje. Še na misel nam ne pride, da bi izročili industrije političarjem. Tudi političarji morajo k vragu. Prav lahko smo brez njih. Delavci, navadni in izurjeni, morajo imeti sedež in glas v upravah vseh nacionaliziranih industrij. Socialisti ne mislimo, da nacionaliziranje prinese paradiz na svet; tudi socializem ne izpopolni človeške družbe do perfektnosti. Prepričani pa smo, da socialistični sistem daleč nadkriljuje kapitalističnega. Kar mislimo doseči, je to, da se bogastvo dežele proizvaja in poseduje kolektivno in kooperativno. S tem odpade velika potrata vsled tekmovanja, anarhija produkcije, razredni boj in sramotni ekstremi preobilnega bogastva in intezivne bede. To zahtevamo socialisti.

Skratka: naša ideja je, odpraviti parazite s sveta. Parazit sicer ni človek, ki prihaja iz Pariza, četudi jih je dovolj v tem mestu. Parazit je človek, ki živi od dela drugega človeka. Da se iznebimo parazitov, morajo vsi delavci razumeti in se zanimati za socializem ter se organizirati v mogočni industrijski in politični organizaciji. Delavci vse dežele morajo biti organizirani — in potem šele se bomo lahko kosali z organizirano Roparsko trojico. Zadnja bitka bo kratka. Nas je dosti. Njih je malo.

Včasih se čudimo, zakaj denarni knezi govore o "glavah", kadar se pogovarjajo o živini; kadar pa govore o delavcih, omenjajo le "roke". Toliko in toliko glav živine — toliko in toliko rok bomo najeli . . .

Ne pusti, prijatelj, da se na ta način norčujejo iz tebe! Pokaži, da imaš tudi ti glavo! Čitaj delavsko časopisje! Organiziraj se! V vrste vsi! Podvizajmo korak in stopajmo hitreje v novo družbo, v Kooperativno ljudovlado, Ligo ljudstev vsega sveta, Bratstvo človeka!

(KONEC tvoj ali Roparske trojice, srednje poti ni!)

Francoski militarizem.

Francija hoče na vsak način ohraniti nadvlado nad evropskim kontinentom, v kolikor bo največ mogla. V ta namen je potegnila v svoj krog malo entento, Belgijo in deloma Italijo. Njena najjačja zaveznica je Poljska. Da se Francija ohrani kot velesila, utrjuje svoj militaristični aparat.

Vlada je predložila parlamentu načrt, ki določa, da bo štela francoska armada 659,000 mož, izmed katerih bo 460,000 belopoltnih vojakov, ostalo moštvo pa se bo rekrutiralo iz temnopoltnega prebivalstva v francoskih kolonijah. O razorožitvi na suhem torej v Parizu še ni govora. Vse gre natančno tako, kakor do leta 1914. Če ne pride delavstvo preje do moči, bo militaristični aparat v teku par let, morda prej, mogoče malo poznej, zopet tako napet, da ga bo sprožil kak strel. Potem pa prične vojna za odpravo vojne, za demokracijo in take reči.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Sodrugom v okolici Morgantowna, W. Va.

PURSGLOVE, W. Va. — Kakor vse druge resnično napredne naselbine, tako imamo tudi v tem okolišu socialistični klub (št. 228, JSZ.), ki obdržuje svoje redne seje vsako drugo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v Liberty Hall na Randalfe Creeku.

Želja vsakega aktivnega sodruga je, da bi se socialistično gibanje čim hitreje razvijalo. Žal, da je mnogo delavcev, ki pričakujejo, da bo vse delo opravljeno tudi brez njih. To je napačno mišljenje in škodljivo delavski stvari. Dolžnost nas vseh, ki se prištevamo k zavednemu delavstvu, je delati za organizacijo, jo jekati, pridobivati vanjo neorganizirane, širiti socialistična glasila, delati na političnem, gospodarskem in kulturnem polju.

V našem okrožju je še precej delavcev, ki niso člani socialistične stranke. Vse tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, vabim, naj ob prvi priliki pristopijo k našemu klubu in pomagajo kot organizirani bojevniki pri delu in borbi za osvoboditev proletariata.

Edino v organizaciji je naša rešitev! In edino v socialistični literaturi je prava delavska vzgoja! **NA-PREJ PRI DELU ZA SOCIALISTIČNI TISK IN SOCIALISTIČNO ORGANIZACIJO!**

JOHN VITEZ, tajnik.

Slovenskemu delavstvu v Chicagi.

CHICAGO, ILL. — V sredo ob 7. zvečer dne 14. marca se bo vršil v dvorani Sokola Chicago na Kedzie Ave. med 22. in 24. cesto velik kampanjski shod socialistične stranke, na katerem bodo nastopili sodrugi Debs, Cunea in drugi. Shod aranžirajo češki in slovenski sodrugji na zapadni strani. Udeležite se ga in agitirajte med sosedi, da pridejo na ta shod.

Članstvu kluba št. 1.

V petek večer dne 16. marca se vrši redna seja kluba št. 1, JSZ. Te seja naj se udeleže tudi tisti, ki so priglasili svoj pristop, pa niso prišli na zadnjo sejo.

Na dnevnem redu bodo važna poročila raznih posebnih odborov. Treba bo ukreniti vse potrebno za našo dramsko priredbo prvo nedeljo v aprilu. Razpravljali bomo o bodočem zboru JSZ. itd. Seja bo važna in želeti je, da se je članstvo polnoštevilno udeleži. — *Tajnik.*

Kedaj in kje dobite lahko knjige.

SPRINGFIELD, ILL. — Na seji socialističnega kluba št. 47, JSZ. je bil sprejet predlog, da se knjige iz klubove knjižnice izposujejo in sprejemajo dvakrat v mesecu v Slov. nar. domu in sicer drugo soboto v mesecu od 7. zvečer in četrto nedeljo v mesecu popoldan po klubovi seji.

Vse posle glede knjižnice ima v rokah sodrug John Goršek.

• • •

Naš klub je sklenil prirediti prvomajsko proslavo v soboto 5. maja ob 7. zvečer z obširnimi programom, ki bo pravočasno objavljen. Na tej proslavi bo nasto-

pil kot govornik sodrug Frank Zajec, urednik "Proletarca". Sodruge in jugoslovensko delavstvo v Springfieldu in okolici že sedaj opozarjamo na to proslavo. — *JOSEPH OVCA*, tajnik.

Po aldermanskih volitvah v Chicagi.

CHICAGO, ILL. — V torek 27. februarja se je vršil v Chicagi dvojen volilni boj, in sicer za izvolitev aldermanov in za nominiranje županskih kandidatov. Med republikanci je zmagala skrajno kapitalistična struja s svojim kandidatom Arthur C. Luederjem za župana. W. H. Thompson, sedanji župan, ni več kandidat za ponovno izvolitev. Na glasovnici dne 3. aprila bodo trije županski kandidatje, in sicer: Arthur C. Lueder (republikanska stranka), William A. Dever (demokratska stranka) in William A. Cunea (socialistična stranka). Oba, demokratski in republikanski kandidat, sta bila dana na volilno listo pri primarnih volitvah od privatnih interesov. Veliki business igra sigurno politiko, pa imenuje za kandidate na listah starih strank same "zanesljive, patriotične" može. Če je izvoljen demokrat in republikanska stranka poražena, je to zmaga privatnih interesov. Če zmaga republikanec in je demokratska stranka poražena, niso poraženi privatni interesi, kajti ti odnesejo zmago v obeh slučajih. Kapitalisti so založili tisočake v kampanji za primarne volitve v obeh strankah. Isto delajo sedaj za glavne volitve.

Privatni interesi so poraženi lahko samo na en način: in ta je, da volilci omogočijo zmago socialistični stranki. V ta namen je posvečena sedaj naša kampanja, ki jo vršimo v znamenju reorganiziranja socialistične stranke v Chicagi.

Zelo vroče so bile bitke imenovanega dne v nekaterih aldermanskih okrajih, v katerih se je teplo za izvolitev od pet do 14 kandidatov, izmed katerih bi imel biti le eden izvoljen v vsakem okraju. Po novi preuredbi je mesto razdeljeno na petdeset aldermanskih okrajev (wards). Vsak okraj izvoli enega aldermana. Preje je bilo 35 okrajev, in vsaki je imel v mestnem svetu dva aldermana. Reprezentacija je po novem sistemu znižana za dvajset aldermanov.

Po prejšnjem sistemu so se volili aldermani po strankah, kakor naprimer župan in drugi mestni uradniki. Sedaj se aldermani volijo po "nestrankarskem sistemu". Vsakdo, ki hoče kandidirati za aldermana, mora dobiti predpisan odstotek podpisov od celokupnega števila volilcev v okraju in potem priglasiti peticijo na tozadevni volilni odbor, kateremu mora predložiti tudi peticijo s podpisi. Ako ni na peticijah kakih nerednosti, ga odbor sprejme kot kandidata. Vsi aldermanski kandidatje vsake posamezne warde gredo potem na glasovnico v eni koloni. Volilci torej ne glasujejo za stranke, ampak za osebo. To je posebno v prilog profesionalnim političarjem in prejšnjim aldermanom, ki se bore za ponovno izvolitev. Ljudje, politično nezreli kakor so, glasujejo najrajše za osebe, katere so jim najbolj znane in ki imajo v političnih krogih največji "ugled" in vsled tega tudi "vpliv".

Po tem sistemu je socialistični stranki uspešna volilna kampanja za izvolitev aldermanov zelo otežkočena. V vsakem okraju je treba voditi poseben boj, prilagoden stanovništvu okraja. Potrebni so shodi, širjenje kampanjske literature itd., da se seznanijo volilci

s socialističnimi kandidati. To veliko stane. Sredstev pa našim organizacijam primanjkuje.

Socialistična stranka v Chicagi danes še nima organizacij v vseh 50 okrajih. In tako je imela svoje kandidate le v 17 okrajih. Pa tudi v teh ni bilo povsod dovolj jake postojanke, ki bi bila v stanju voditi energično kampanjo. Tem razmeram je pripisati, da socialistični kandidati niso izšli iz boja z večjim številom glasov. Izmed socialističnih kandidatov je dobil največ glasov Morris Seskind, ki je kandidiral v 24. okraju; dobil je 1,437 glasov. Razun njega sta kandidirala še dva druga, republikanec in demokrat. Izvoljen je bil demokrat. V 9. okraju je dobil sodr. Chas. V. Johnson 1,399 glasov. Za mandat se je potegovalo vsega skupaj pet kandidatov. V 34. okraju je dobil sodr. Herman Dickstein 771 glasov; izvoljen je bil demokrat. V 23. okraju je dobil sodr. Phillip Godina 144 glasov. Izvoljen je bil J. Kostner (dem.), ki je alderman že več let in eden najbolj znanih osebnosti v lokalnem političnem življenju. Ker je po narodnosti Čeh, in je ta okraj naseljen v pretežni večini s Čehi, so ti glasovali zanj. Vseh kandidatov v tej wardi je bilo pet. Drugi za Kostnerjem po številu oddanih glasov je bil Lehman, ki je potrošil v kampanji par tisočakov, pa je bil vseeno daleč zadaj. Kampanjo za socialističnega kandidata v 23. okraju je vodil klub št. 1. Razdelil je med volilce več tisoč kampanjskih letakov, v češčini in angleščini, s programom socialistične stranke v Chicagi za municipalne volitve in imeni kandidatov soc. stranke. Ako bi imeli v tej wardi tudi Čehi močno organizacijo, bi bil rezultat aldermanskih volitev za nas vsekakor boljši.

V 22. okraju je bil socialistični kandidat za aldermana potom trikov izigran in ni prišel na glasovnico. Stvari se je prišlo prepozno na sled in je ni bilo mogoče popraviti. Tudi 22. okraj je pretežno češki. Demokratje so kandidirali Cepaka, workers party pa Cejko. Demokrat je bil izvoljen; Cejka je dobil 1,227 glasov. Zanj so glasovali tudi socialisti in pa simpatičarji socialistične stranke, kajti Cejka je bil v seznamu kandidatov, ki so jih priobčevali kapitalistični dnevnik, vedno imenovan kot kandidat socialistične stranke. Cejka je bil edini kandidat Workers Party. Drugi niso mogli dobiti dovolj podpisov.

Aldermanski kandidat, ki dobi večino od skupnega števila oddanih glasov, je izvoljen. Ako nima te večine, gresta tista dva, ki dobita najvišje število glasov, na ožje volitve. V torek 27. februarja je bilo takoj pri prvih volitvah izvoljenih 30 aldermanov. V 20. okrajih pa ni dobil nihče predpisane večine; ožje volitve za te okraje se bodo vršile v torek 3. aprila.

Med tem prireja socialistična stranka po raznih krajih Chicage shode, na katerih nastopajo Cunea, Debs, Stedman, Howe in drugi. Kar stranka hoče, je prepričati mesto s socialističnimi klubi, kajti naše kampanje bodo uspešne le tedaj, če bomo imeli povsod organizacije. Sentiment simpatičarjev nam nič ne pomaga, če nimamo sodrugov, ki bi vršili organizacijsko, vzgojevalno, kampanjsko in drugo delo za stranko.

Socialistična stranka prizadeva s svojo kandidatno listo kapitalističnim političarjem veliko skrbi. Cunea je splošno znan v delavskih krogih. Izmed županskih kandidatov je on najsposobnejši, kar indirektno priznavajo tudi nasprotniki. Socialistični shodi so številno obiskani in če bo unijsko delavstvo oddalo svoje glasove socialistični listi, bo Cunea zmagal. Potem bi se pričelo čiščenje občinskega hleva, o katerem kapitalistični politiki samo govore, da zavajajo volilce, ka-

dar pa pridejo v urade, nadaljujejo s korupcijo tam kjer so prejšnji odborniki prenehali.

Večino v novem občinskem svetu bo imela demokratska stranka. Zanimivo je, da pred volitvami kapitalistični listi niso pripovedovali volilcem o politični pripadnosti kandidatov, razun nekaterih socialističnih. Volitve so bile "nestrankarske". Takoj po volitvah pa so napravili seznam: ta je demokrat, ta tudi, oni republikanec, ta zopet demokrat itd. Sicer je konca vseeno, republikanec ali demokrat, toda za nam duhu ubogega delavca pa je velike važnosti, kdo je republikanec in kdo demokrat. Če je med njima kaj razlike, niti ne razmišlja. Glavno je, da ima svoj strankarski pečat, ki pa ne sme biti socialistični.

Kako neumno je še čikaško delavstvo, dokazuje to, da jih je okoli 200,000 glasovalo pri primarnih volitvah za republikanske in demokratske kandidate. Politični bosji, ki dobivajo povelja iz korporacijskih pisaren, jih imenujejo, potem pa prično z bedasto kampanjo bobnov in trobent po ulicah in z oglašanjem po stenah in v listih, da dobe, delavce, ki mislijo, da s svojimi glasovi pri primarnih volitvah resnično izbirajo "najboljšega" izmed dobrih kandidatov. — *Poročevalce.*

Sodrugom na Pullmanu.

PULLMAN, ILL. — Članstvu kluba št. 224, JSZ naznanjam, da se prihodnja seja vrši v petek 9. marca ob 7. zvečer v Stancikovi dvorani. Na dnevnem redu bodo volitve delegata za zbor JSZ., nadalje bomo sklepali o naši veselici, ki se vrši v soboto 21. aprila v gori omenjeni dvorani.

Pripeljite na to sejo tudi vaše prijatelje in znance in jih pridobite, da postanejo člani našega kluba.

Naj ob tej priliki omenim par besed o shodu socialistične stranke v 9. okraju, ki se je vršil dne 26. februarja v K. P. Hall. Govorili so sodrugi Chas. V. Johnson, socialistični kandidat za aldermana, Seymour Stedman in E. V. Debs. Naval občinstva je bil tolik, da je moglo več sto ljudi oditi, ker niso dobili v dvorani prostora. Navdušenje na shodu je bilo veliko. Samo, če bi delavci nekaj tega navdušenja nesli s shoda domov in ga izvajali v praksi pri agitaciji za socializem. Shod je bil velik uspeh, in z razpoloženja, ki je vladalo na shodu, je sklepati, da bo socialistična organizacija napredovala tudi v našem okrožju Chicage.

JOHN JEREB, tajnik.

Slovenci v Detroitu, poslužite se prilike.

Kakor vsi drugi kulturni narodi, veliki ali majhni, se tudi Slovenci zanimamo za književnost, pa naj bomo naseljeni kjerkoli. V tem okolišju, na razdaljo več sto milj, je naša naselbina edina, ki se zanima za širjenje slovenske literature.

Tukajšnji slovenski socialistični klub št. 114, J. S. Z., se zaveda, da je našemu ljudstvu slovenska literatura najbolj razumljiva, tudi če zna ta ali oni poleg našega še kak drug jezik. Zato si je klub že pred leti nabavil knjižnico, ki jo stalno izpopolnjuje. Na razpolago imamo knjige socialne, poučne, povestne in druge vsebine, tako da smo v stanju zadovoljiti okoli vsakega čitatelja. Naše knjige so na razpolago splošni slovenski publiki v tem mestu. Imamo tudi precej angleških knjig.

Da damo rojakom vso priložnost čitati, posojamo knjige brez vsake odškodnine. Edino, kar zahteva-

mo je, da čitatelji pazijo na knjige, da se prehitro ne pokvarijo.

Kdor želi izposoditi kako knjigo, jo lahko dobi v naši knjižnici ob dnevih, ko obdržavajo slovenska društva seje v Hrvatskem domu, 1331 Kirby Ave. E. Na ostale dneve pa se zglasite pri knjižničarju socialističnega kluba št. 114, katerega naslov je spodaj. Oddaljen je samo en blok od čitalnice. Rojaki in sodrugi, s tem vam nudi naš klub lepo priliko čitati knjige, ne da bi vas kaj stalo. Poslužite se jo!

Thomas Petrich, knjižničar, 974 Ferry Ave. E., Detroit, Mich.

Listnica uredništva.

Chisholm, Minn. — Vaše naznanilo dospelo prepozno za priobčitev v zadnji izdaji.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in četrto nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč." —

NAŠA KAMPANJA.

V sredo dne 14. marca ob 7:30 zvečer priredi socialistični klub št. 1, JSZ. in češki socialistični klub velik shod v dvorani Sokol Chicago, 2345 S. Kedzie Ave. Nastopili bodo E. V. Debs, W. A. Cunea, županski kandidat soc. stranke, in en češki govornik. Shodu bo predsedoval en član našega kluba in eden od češkega kluba. V dvorani je prostora za poldrug tisoč oseb.

Sodrugi in somišljeniki, pridite na ta shod! Agitirajte med drugimi, da se ga udeležijo in čujejo socialistično besedo. Naj ne manjka nobenega člana našega kluba in nobenega jugoslovanskega delavca, ki živi v tem okolišu. Pokažimo ameriškim in češkim sodrugom, da znamo tudi mi biti aktivni, da smo pripravljeni delati za socializem. Pridite v dvorano pravočasno, drugače ne boste dobili prostora.

Odbor bo potreboval naše sodruginje za delo na shodu. Naj nobena ne izostane!

Vstopnina na shod je 25 centov za pokritje stroškov, katerih bo v zvezi s tem shodom okoli \$200. Vstopnice se dobe v uravnistvu Proletarca, pri sodrugu F. Godinu in pri čeških sodrugih.

Shod v sredo 14. marca naj bo sijajna manifestacija socialistične misli zavednega delavstva na zapadni strani Chicage. Da bo v resnici to, je odvisno od vas.

—Odbor kluba št. 1.

Socialistična propaganda.

Prispevek k diskuziji za zbor J. S. Z.

II.

Lahko se reče, da je "Izobraževalna akcija J. S. Z." nekako relativno merilo, ki nam kaže, v koliko je naša propaganda do danes odmeva v naših podpornih organizacijah. Zlasti prihaja to merilo v poštev pri eni naših največjih podpornih organizacij — SNPJ. Kal tega idejnega merila je bil postavljen od strani naših sodrugov in somišljenikov že pred časom, in sicer ne samo z besedno propagando, temveč tudi z intenzivnim, praktičnim organizatoričnim delom. Kdo naših starejših sodrugov se ne spominja, kako so organizirali ali pomagali organizirati podporne organizacije? Jedrnata obramba socialistov proti reakcionar-nim napadom od zunaj, kakor čiščenje korupcije od znotraj — vse to so bili doprinašajoči faktorji, ki so dali socialistom v tej največji naši podporni organizaciji v vsakem oziru prveustvo in zaupanje. Kaj čudo, če je sprejelo to liberalno telo potem socialistično dušo vase.

S prijateljskimi medsebojnimi odnošaji socialistom potem ni bilo težko dati jednoti socialistično idejno obiležje. Kajti tisti, ki vidoma dobro vlada, postane tudi vladar, pa naj bo to v podpornih organizacijah ali kje drugje. Demokratične in pravične vlade se nihče ne brani.

Nič čudno ni torej, če je ta organizacija sprejela in pozneje potrjevala resolucijo, ki priznava razredni boj in se je bila na ta način identificirala s socialističnimi načeli.

V takih razmerah ni bilo nič kot taktno, da socialisti ohranijo med svojo politično organizacijo in svojo podporno organizacijo največjo harmonijo, tudi če ti odnošaji niso šli z materialnega stališča vedno v prilog socialistični organizaciji ali tisti sili, ki je dala tej podporni organizaciji resnično napreden delavski značaj. Sodrugi so namreč računali, da se bodo ti materialni gubitki enkrat povrnili z obrestmi v obliki idejnosti in drugače. Kajti čim več socialistične zavednosti je imelo biti porojene, timveč izgleda je bilo, da dobi socialistična organizacija iz tega fizičnega rezervorja enkrat socialistične rekrute, ki na ta način povrnejo idejno in drugače vse nastale materialne izgube, ki so bile doprinešene. Za ta nazor se socialistom ni treba danes prav nič opravičevati. Oni so storili samo svojo socialistično dolžnost, kakor jim jo je diktiral tedanji čas in razmere. Vprašanje sedaj nastaja, kako stojimo danes s tistimi povračili, na katere smo socialisti tedaj računali.

To nam relativno pokaže, kakor sem dejal, "Izobraževalna akcija J. S. Z.", ki je bila povedena leta 1921.

Priznam, da je samo na podlagi "Izobraževalne akcije JSZ." težko določiti, v koliki meri je preželo članstvo kake podporne jednote s socialističnimi elementi, zlasti je to resnica po vojni, ko je duševno razpoloženje mas precej razdeljeno. Toda odštevši te faktorje ter prištevši vse tisto kar imenujem lahko "žive priče" in korespondenco, ki se nahaja v uradu tajništva Jugoslovanske socialistične zveze, se da sklepati, da se Jugoslovanski socialistični zvezi do danes ne priznava še tiste moralne in gmotne odškodnine, ki so si jo v njej organizirani socialisti kakor njeni somišljeniki iztekli v dobi njihovega organiziranja. Ne v tisti meri, kakor bi se lahko pričakovalo.

Kje so vzroki? Vzrokov je več; poglobitvi pa so sledeči:

1. Nestalna dela, izprtja, štrajki — kar ima za posledice premikanje članov podpornih organizacij iz kraja v kraj.

2. Razpodelba misli o taktiki — kar izvira iz razkosanosti socialističnih frakcij in vodi konsekventno do čakanja na nove orientacije del. pol. organizacij in s tem neaktivnost za kakršnokoli frakcijo.

3. Slabi zgledi za socialistično propagando in akcijo od oseb, ki so v uradnih mestih bodisi pri lokalnih podpornih društvih ali pa v gl. uradu tozadevne organizacije.

To bi bili glavni vzroki. Ali je mogoče koregirati te vzroke? — Ne vseh, toda enega izmed teh treh lahko koregiramo, izpostavljeno, če je tukaj še tista volja za harmonijo, ki so jo ustvarili sodrugi in somišljeniki med socialistično organizacijo in podpornimi organizacijami pred vojno.

Vzrokov brezdelja ne moremo koregirati. Posamezne narodnostne skupine ne morejo koregirati vzrokov brezdelja, ker so ti vzroki družabni in potrebujejo radi tega remedure, ki je kolektivnega značaja vseh prizadetih. Remedura za to je zapopadena v socialističnemu programu.

Vzrokov razkosanosti socialističnih frakcij in čakanje na nove orientacije so zopet stvari, ki jih nemoremo koregirati kot posamezna narodnostna skupina, ampak mora priti remedura potom mednarodnih zborov delavstva.

Vzroki slabih zgledov — ti se pa tičejo direktno tistih, ki jih dajejo in pa tiste socialistične skupine, ki je radi takih zgledov idejno in gmotno prizadeta. In remedura?

Remedura tudi v tem slučaju ni lahka, ker se vzroki zapostavljanju socialistične ideje in podpore v podpornih društvih najčešče odevljejo z vzroki, ki se jih jemlje kaj rado iz točke 1. in 2., ali pa se jih najde na kakšen drug premeten način, kot osebno sovraštvo do tega in onega; saj je izgovor v takih slučajih dober, tudi če priplava na eni sami bilki.

Samo nekaj primer, da se vrnem na tiste "žive priče", ki sem jih omenil preje.

Ko je izdalo tajništvo JSZ. prve članke o "Izobraževalni akciji JSZ." in povedlo med članstvom podpornih jedrot in zvez agitacijo za finančno podporo JSZ. in njenega glasila Proletarca, se je oglasilo par tajnikov in predsednikov lokalnih društev SNPJ. z argumenti, češ, da je jednota podporna in ne politična, in da se vsled tega takih apelov sploh ne more upoštevati. In ob takih prilikah se je moralo tajništvo JSZ. nehotе vprašati, kako je mogel ta ali oni tajnik ali predsednik krajevnega podpornega društva zavrniti dotični apel s takim argumentom, dokler ima S. N. P. J. naprimer resolucijo, kjer priznava razredni boj in priporoča podporo socialistični stranki. Sklep tajništva J. S. Z. je moral biti torej, da dotični predsednik ali tajnik ne pozna sklepov svoje organizacije. Kajti če že ni hotel s socialistično organizacijo harmonijo in sodelovanje — to, za čemur dotična resolucija sprejeta v Milwaukee in pozneje v Clevelandu vendar cilja — tedaj bi se vsaj lahko izgovoril na preje navedene točke 1. in 2. ne pa pokazal v javnosti in v svojem kraju še ostalim članom slab zgled. Slab zgled prihaja namreč od tod, ker tudi ostali člani morda niso informirani o resolucijah, ki jih ima S. N. P. J., pa mislijo, da ima njihov predsednik ali tajnik prav. Tako se krši tista disciplina, ki so jo hoteli delegatje te podporne organizacije vcepiti članom rečene podporne organizacije.

Toda taki posamezni slučajji v manjih naselbinah

ne morejo spraviti človeka tako hitro iz ravnotežja. In ravnotežja pa spravi kaj lahko socialista, ki se je trudil, da bi obdržal prijateljske odnošaje med podpornimi organizacijami in socialistično centralo to, če in najde, da prihajajo taki slabi zgledi kaj lahko direktno naprimer od gl. tajnika kake največje podporne organizacije.

Kako moremo naprimer zahtevati, naj poznajo organizacijske sklepe navadni člani, če jih pa ne poznajo niti gl. uradniki? Pa ne samo sklepe svoje organizacije imajo poznati temveč v našem slučaju tudi sklepe politične organizacije, kajti le tedaj, če te sklepe poznajo, morejo obdržati med organizacijama tista harmonijo in kooperacijo, ki je v naših razmerah potrebna.

Ali je tukaj kakšna remedura?

Gotovo!

Prva dolžnost vseh članov JSZ. in njenih simpatičarjev pri podpornih društvih bi bila povesti najaktivnejšo agitacijo, da se pridobi za našo stvar zlasti tiste, ki sprejemajo pri društvih uradniška mesta. To se izvrši najenostavnejše na ta način, da se jih pridobi za čitanje socialističnih listov, zlasti "Proletarca". Naša agitacija velja sicer vsem, toda inteligentnejšem, ki so zmožni tega ali onega opravka pri podpornih organizacijah, velja vendar prva pozornost. In ko nastane iz teh večje število agitatorjev, večje število bojevnikov in poznavalcev socialistične ideje in nalog, ki jih vrše podporne organizacije, bo harmonija med socialističnimi in podpornimi organizacijami v našem slučaju ugotovljena.

Poleg tega je priporočljivo, da v krajih, kjer čuti jo naši sodrugi, da bi bil kak kandidat za kako uradno mesto v krajevni ali gl. urad podporne organizacije protiven našim akcijam, ali da se je izkazal v tem ali v onem slučaju kot takega, ne podpirajo njegovo kandidature.

Res je sicer, da morajo imeti podporne kakor vsaka druga organizacija, ki hoče pravilno poslovati, v svojih uradih ljudi, ki razumejo svoj posel, da ne trpi organizacija gmotne škode; toda če kak krajevni ali gl. uradnik zanese med naše prijateljske odnošaje, ki so se razvili vsled praktičnega ali duševnega dela osebno ali načelno sovraštvo, ji na ta način lahko ravno tako škoduje, kakor če ne bi bil zmožen svojega dela v uradu. Živimo v času, ko se od posameznika ne zahteva samo znanja tiste stroke, v kateri je zaposlen, ampak da pozna ves stroj, vso dušo strukture v imenu katere opravlja svoje delo. Samo tisti, ki poznajo poleg svojega dela tudi dušo telesa, v katerem prevliva, je mogoče, da opravi svoje delo 100 odstotno.

Naša propaganda se ne more smatrati za kako siljivost, dokler je tukaj priznanje gotovih načel, pa naj se izvaja v podpornih društvih ali kjerkoli drugje. Socialistična stranka in njena veja J. S. Z. ni v katerikoli korbah, ampak na površju in se bojuje z odprtim zbirjem. Kdor je proti njej ali proti JSZ. je naš sovražnik, tudi če se kaže po ovinkih za njenega prijatelja.

Jugoslovanske socialistične zveze dolžnost je ohraniti med vsemi naprednimi slov. podpornimi organizacijami v Ameriki prijateljsko sodelovanje za socialistični ideal. In 5. točka dnevnega reda za naš zbor o kateri ima referat sodr. F. Aleš, nam bo dala priliko, da se pogovorimo o konkretnih korakih, ki bi vodili do intenzivnejše naše propagande v podpornih društvih potom "Izobraževalne akcije", ki je namenjena, da izvrši prej ali slej svojo sistematično propagandistično delo Socialistične stranke v Ameriki. — *Unkar.*

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

v mesecu februarju 1923.

Država	Mesto	Redne znamke	Dualne znamke	Prejemki	Gl. stanu Sec. stranke	Dražavim in stranim organizacijam
Ark.	Jenny Lind	15	3	\$ 5.55	\$ 2.25	\$ 1.80
Ill.	Carlinville	—	12	3.90		
"	Chicago N. 1.	50	—	15.00		
"	Johnston City	15	2	5.20		
"	Springfield	7	4	3.50		
"	Chicago N. 224	3	5	2.65		
"	La Salle	4	—	1.20	12.75	10.20
Ind.	Clinton	17	3	6.15	2.50	2.00
Iowa:	Madrid	7	2	2.80	1.12	.90
Kans.:	Gross	13	—	3.90	1.63	1.30
Mich.:	Detroit N. 114	30	—	9.00	3.75	3.00
Ohio:	Cleveland	40	—	12.00		
"	Barberton	33	—	9.90		
"	Glencoe	8	1	2.75	10.24	8.20
Okla.:	At large J. K.	12	—	3.60	1.50	1.20
Pa.:	W. Newton	16	4	6.20		
"	Herminie	11	8	6.10		
"	So. View	27	—	8.10		
"	Avella	11	1	3.65		
"	Lawrence	28	2	9.10		
"	Library	16	2	5.50		
"	At large J. K. Aliquipp.	3	—	.90		
"	Wick Haven	10	—	3.00		
"	Sygan	23	—	6.90		
"	Moon Run	33	—	9.90	24.38	19.50
Totals		432	49	\$146.95	\$60.12	\$48.10

	Red- nih	Dual- nih	Izjem- nih
Znamk na roki dne 1. februarja	278	226	291
Dobljenih od gl. stana	700	100	—
	978	326	291
Razpečanih glasom poročila	432	49	—
	564	277	291

Tajništvo J. S. Z.

**PRISPEVKI ZA POKRITJE KONVENČ-
NIH STROŠKOV J. S. Z.**

Za pokritje konvenčnih stroškov J. S. Z. so vplačali klubi J. S. Z. in druge stranke v mesecu februarju kot sledi:

Št. kluba in kraj.

217, Madrid, Iowa	\$.90
32, W. Newton, Pa.	2.00
69, Herminie, Pa.	1.70
167, Southview, Pa.	2.70
213, Carlinville, Ill.	.70
1, Chicago, Ill.	7.40
J. Kogej, Oklahoma, (at large)	.80
114, Detroit, Mich.	3.10
27, Cleveland, Ohio	3.20
225, Avella, Pa.	1.20
231, Johnston City, Ill.	1.00
184, Lawrence, Pa.	2.50
238, Library, Pa.	1.60
47, Springfield, Ill.	1.10
J. Kotar, Aliquippa, (at large)	.10

232, Barberton, Ohio	2.70
176, Wick Haven, Pa.	1.50
13, Sygan, Pa.	2.30
157, Gross, Kans.	1.20
175, Moon Run, Pa.	3.30
224, Chicago, Ill.	1.60
4, La Salle, Ill.	.40
83, Jenny Lind, Ark.	1.60
2, Glencoe, Ohio	.90
41, Clinton, Indiana	1.60
\$47.10	

Podporna društva in posamezni člani teh društev so se odzvali na apel J. S. Z. sledeče:

Št. društva in kraj.

13, SNPJ, Bridgeport, Ohio.	\$ 3.82
50, SNPJ, Clinton, Indiana	2.00
200, SNPJ, Irwin, Pa.	2.00
E. Palestine, Ohio: Po 25c: A. Brelich, F. Kožuh, J. Oblak, J. Trobec, J. Cof, F. Jugovich, F. Kopriva, A. Drešar, F. Kovačič, A. Jurjevčič, P. Hostnik, J. Istenich in A. Cof	
	3.25
147, SNPJ, Cleveland, Ohio	1.55
153, SNPJ, Youngstown, Ohio	2.00
92, SNPJ, Franklin, Kans.	2.50
131, SNPJ, Chicago, Ill. Po \$1: Frances Tau ^o char, J. Olip, C. Pogorelec in F. Šaus; F. Petrich 50c	4.50
454, SNPJ, Sand Coule, Mont.	5.00
105, SNPJ, Cherokee, Kans.	1.00
Gray, Pa.: Društ. Nanos SNPJ \$1; J. Granda in J. Žeker po 50c; F. Potočnik, C. Tomšek in J. Setinšek po 25c; A. Briley 20c; J. Centrich 15c; Jos. in John Granda po 5c.	
	3.20
98, SNPJ, LaSalle, Ill.	2.00
\$32.82	

Skupaj v februarju \$79.92
V izkazu za januar 97.01

Skupaj dne 29. februarja \$176.93

Tajništvo J. S. Z.

**IZKAZ PRISPEVKOV ZA "IZOBRAŽE-
VALNO AKCIJO J. S. Z."**

Za Pomožno izobraževalno akcijo J. S. Z. so vplačala društva in socialistični klubi v mesecu februarju kakor sledi:

Tek. št. in društvo.	Kraj.	Vsota.
11—25 SSPZ, Reading, Pa.		\$5.60
12—74 SNPJ, Virden, Ill.		1.00
15—329 SNPJ, Large, Pa.		1.00
19—400 SNPJ, Renton, Pa.		6.00
20—20 SNPJ, Ely, Minn.		3.00
27—44 SNPJ, Franklin-Boro, Pa.		6.00
29—115 SSPS, Kenilworth, Utah		1.00
30—151 SSPZ, Niles, Ohio		3.00
33—169 SNPJ, Fitz Henry, Pa.		2.00
40—290 SNPJ, Homer City, Pa.		2.00
44—362 SNPJ, Carlinville, Ill.		2.00
47—328 SNPJ, Madrid, Iowa		1.00
52—123 SSPZ, Detroit, Mich.		3.00
63—16 SNPJ, Milwaukee, Wis.		2.00
66—259 SNPJ, Meadowlands, Pa.		2.00
68—412 SNPJ, Firestone, Colorado		1.20

71—	1 SNPJ, Chicago, Ill.	1.00
80—121	SNPJ, Detroit, Mich.	4.00
82—178	SNPJ, Cleveland, Ohio	1.00
84—114	SNPJ, Roundup, Mont.	3.00
106—361	SNPJ, McIntyre, Pa.	1.00
110—447	SNPJ, Nanticoke, Pa.	2.00
111—356	SNPJ, Benld, Ill.	1.00
112—	95 SNPJ, Oglesby, Illinois	2.00

Klubi J. S. Z.:

69	Herminie, Pa. Febr. in Nov. 1922	2.00
1	Chicago, za jan. in feb. 1923	5.00

Skupaj \$63.80

Tajništvo J. S. Z.

V UPOŠTEVANJE.

Naročniki Proletarca in naši zastopniki so imeli iz zapisnikov upravnega odbora in iz tozadevnih naznanil priliko razvideti, da je bila dosedanja naročnina za tak list prenzka in navedeni so bili razlogi, zakaj je bila zvišana.

Od 10. marca naprej je naročnina \$3.00 za celo leto in \$1.75 za pol leta. Do 10. marca pa so veljavne še stare cene. Kdor hoče naročnino obnoviti ali jo podaljšati po sedanjih ceni, naj to nemudoma stori.

Zastopnike prosimo, naj po omenjenem datumu vpoštevajo nove cene, da se pozneje izognemo nepotrebnim korespondenci.

Vsakdo, ki ima kaj pojma, koliko stanejo razne druge delavske revije, bo pozdravil naš korak, kajti gre se nam zato, da zvišamo redne dohodke pri listu. Vsakdo tudi lahko vidi, da razne bogate korporacije ne oglašajo v našem listu — ker je socialističen. To mora tudi ostati in kakor doslej tako se bo tudi v bodoče naslanjal samo na oporo zavednega delavstva.

Dne 25. marca se prične kontest za nabiranje naročnikov Proletarcu. Načrt bo v kratkem predložen seji upravnega odbora in potem objavljen. To leto mora biti leto intezivne socialistične propagande med jugoslovanskim delavstvom v Zed. državah in leto povečane agitacije za naše glasilo "Proletarca".

Naša letošnja majska izdaja bo nekaj izrednega — če se bodo sodrugi in somišljeniki potrudili dobiti dovolj naročil za to izdajo. Mi smo uverjeni, da bomo letos s slavnostno majsko izdajo napravili še večji uspeh, kakor zadnja leta, ker je med sodrugi tudi več volje za delo.

Delujmo, vsaki po svojih močeh, da bomo rasli, da bo naša J. S. Z. prva med

narodnostnimi federacijami v socialistični stranki, da bo "Proletarec" zahajal v stanovanje vsakega slovenskega delavca. Vse to je dosegljivo samo z vstrajnim, požrtvovalnim delom. Zatorej, stopimo vsi v akcijo za našo organizacijo in za naše glasilo.

—Uprava

Oporoke.

Od kdaj je v navadi delati oporoke ali kakor pravi ljudski izraz, "testamente"? Zapuščanje premoženja ni povsod enako, vendar pa je v današnjem svetu navada, da gre premoženje pokojnika sorodnikom, ki si jih izbere za dediče potom oporoke. Tradicija pisati oporoke sega nazaj v čase grškega modrijana Solona. Verjetno je, da je dobil idejo v pogovoru s nekimi modrijanom, ki je prišel v Atene iz jutrovnih dežel. Vendar pa se zgodovinarjem ni posrečilo izslediti, dali so bile oporoke v današnjem smislu v navadi že pred Solonom.

Navodila za delanje oporok je najti v atenskem zakoniku iz leta 578 pr. Kr. Ko je bila oporoka enkrat narejena je bila zapečateni in nikomur ni prišlo na misel, da bi jo izpreminjal. Šele leta 31. pr. Kr. so se pojavili prvi slučajji spreminjanja oporok. To novost je uvedel rimljanski senator Trebatius Testa, po katerem je nastala tudi beseda "testament". Njegove restrikcije pri spreminjanju oporoke, kakor tudi načini zapuščanja, so ostali v veljavi v glavnem vse do današnjega časa.

Bogataši delajo oporoke, ne da bi čakali smrti ure. Pozneje v življenju pride marsikomu na um oporoko spremeniti in tako je bilo tudi v časih omenjenega senatorja. Oporoke so povod neštetim tožbam, večinoma med sorodniki, ki se tepejo za zapuščino.

Na Slovenskem je bilo v navadi, da kmetje niso delali oporoke, dokler jim ni trkala smrt na vrata. Če je še taka tradicija, pisec teh vrstic ne ve. Najprvo je bil pozvan duhovnik, potem je tekel sosed ali sosedinja po priče, bolnik jim je narekoval, komu zapuščati in to, žena in otroci pa so plakali kje v bližini. Ko so priče odšle, se je večkrat primerilo, da je stopil k njim nastarejši sin, ali pa žena bolnika, in jih vprašala, "kako je napravil stari testament?" Če je mož zdravil, je šel testament v peč.

Bogatejši ljudje pa so delali tudi tam oporoke le pri popolnem zdravju. Reveži imajo tu vsaj eno tolažbo: da jim za revščino, ki jo zapuščajo, ni treba delati oporoke, in da se ne bo nihče tožil za tako zapuščino.

ZADNJA PREDSTAVA V TEJ SEZONI

DRAMSKI ODSEK SOG. KLUBA ŠT. 1, J. S. Z. CHICAGO, ILL.

priredi

Cankarjevo dramo

KRALJ NA BETAJNOVI

V nedeljo 1. aprila 1923

v dvorani Č. S. P. S., 1126 W. 18th St. (Blizu S. Racine Ave.)

Vstopnina 45c Dvorana odprta ob 2:30 popoldne
vojni davek 5c Pričetek igre točno ob 3.

Po igri ples in prosta zabava.

Tiskarski stroški, ki so med vojno silno narasli, se še niso zmanjšali, razun nekoliko v cenah papirja. Niti ni izgledov, da se bodo v prihodnosti. Naročnina za Proletarca pa je razmeroma ista kakor je bila do-ker je nas stal list polovico manj kakor sedaj. Da se pokrije razliko, pridobivajte Proletarcu nove naroč-nike.

Nacionalizem je veliko zlo; ker pa obstaja, mora- no z njim računati. Proklet bodi narod, ki zatira, to- la gorje narodu, ki se ne brani. — P. Rosegger.

E. V. DEBS

— IN —

W. A. CUNEA

bosta govorila na shodu, ki se vrši

v sredo ob 7:30 zvečer dne 14. marca

V DVORANI

SOKOL CHICAGO

2345 S. Kedzie Ave.

Shod prirejajo češki in slovenski so- drugi. Agitirajte med delavstvom, da pride na shod v čim večjem številu. Vstopnice se dobe v uradu Proletarca.

Vstopnina 25 centov.

ZASTOPNIKI PROLETARCA

ARKANSAS.

Jenny Lind: Frank Grile, Box 102.

CALIFORNIA.

San Francisco: Joseph Koenig, 2105 Bush St.

ILLINOIS.

Carlinville: Jos. Korsič, 736 N. Broad St.
Chicago: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Fr. Udovich, 1844 So. Racine Avenue. Frances A. Tauchar, 2827 So. Ridgeway Avenue. Fr. Benchina, 2301 So. Lincoln St. Chas. Pogorelec, 3639 W. 26th St.
Cicero: Anton Putz, 5007 W. 25th Place.
E. Moline: Ant. Klanšek, 1319 19th St.
La Salle: Jos. Certalič, R. 1.
Fr. Mershak, 1027 — 2nd St.
Lincoln: Math. Vogrich, 734 McClean St.
Nokomis: Ernest Krusic.
Peoria: Fr. Vohlgemuth, 130 Butler St.
Springfield: Frank Copi, 1820 So. 15th St. Jos. Ovca, 1841 So. 15th St.
Virden: Frank Stempihar, R. F. D. 41, Box W.
Waukegan in No. Chicago: Anton Lukancic, 1034 Lenox Ave., N. Chicago.
Johnston City: Frank Martinjak, box 607.

INDIANA.

Clinton: J. Musar, Lock Box 441.
Indianapolis: John Krainz, 755 N. Holmes Ave.

IDAHO.

Mulan: John Jackson, Box 162.

KANSAS.

Columbus: Frank Čemažar, R. R. 3, box 261.
E. Mineral: John Brezovar, box 3.
Gross: John Kunstelj, Box 32.

MICHIGAN.

Detroit: Louis Urbanich, 509 Melbourne St., Math Urbas, 2655 Tyler Ave. Jos. Anžiček, 1432 Ferry Ave. E.; Jos. Očepek, 7227 Roland.

MINNESOTA.

Buhl: Max Martz, Box 166.
Chisholm: Frank Klun, box 399. Joe Ule, box 814.
Ely: John Teran, Box 432; Jac. Kunstelj, box 913.

NEW YORK.

Little Falls: Fr. Petavs, Lover's Leap.

OHIO.

Akron: Frank Košir, 1176 Marcy St.
Blaine: Frank Germ, Box 31.
Bannock: Frank Kadičnik, box 204.
Barberton: Ant. Pečnik, R. F. D. 33, box 8-A.

Naročajte najboljši in najbolj raz- širjen socialistični dnevnik v Ameriki

"THE NEW YORK CALL"

112 Fourth Avenue,
NEW YORK, N. Y.

Naročnina za dnevne in nedeljske izdaje \$12 za celo leto; \$7 za pol leta; \$4 za tri mesece; \$1.50 za en mesec; samo nedeljske izdaje \$8 na leto. Samo dnevne izdaje \$9 na leto; pol leta \$5; en mesec \$1.25.

"OGENJ"

(Dnevnik desetnije)

spisal H. BARBUSSE

Najznamenitejša povest iz vojaške- ga življenja tekom zadnje vojne. Cena: Vezana \$1.50; mehko vezana \$1.10. Naroča se pri "Proletarcu".

Telefon Canal 4340.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.
Med Throop in Blue Island Ave.

Edina slovenska-hrvatska trgovina cvetic

Izbera svežih cvetic za ples, svatbe, pogrebe, itd.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

131 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.

Cleveland: John Krebelj, 1176 E. 61 St. Jos. Volk, 1400 E. 52nd St. Jos. Kodrich, 1081 E. 66th St.
 Collinwood: Aug. Komar, 511 E. 152nd St. John Prudich, 1276 E. 168th St.
 Girard: John Kokošin, 1006 State St.
 Glencoe: Nace Zlemberger, L. box 12.
 Maynard: Andy Zlatoper, box 22.
 Niles: Frank Kogovšek, 610 Clay St., Niles, O.
 Power Point: John Petkovšek, box 42.
 Ramsey: L. Bregant, Box 165.

OKLAHOMA.

Henryetta: John Rakeff, R. 2, Box 43.
 Hughes: Joe Kogej, box 23.

PENNSYLVANIA.

Aliquippa: Jack Kotar, L. Box 7. B. Yerant, box 287.
 Ambridge: Fred Ogulin, 227 Locust St.
 Avella: Frank Bregar, box 363.
 Acosta: Geo Kristell, box 84.
 Bon Air: Peter Bukovec, R D 2, box 98, Johnstown.
 Burgettstown: Jos. Pompe, E. Market St.
 Clairton: Anton Ocepek, box 360.
 Conemaugh: Louis Krašna, box 218.
 Coraopolis: M. Lenarcich R F D 3, box 174 B.
 Dunlo: Louis Sterle, Box 12.
 Export: Jos. Britz, box 271.
 Farrell: Fr. Vicozi, box 5.
 Forest City: Frank Rataic, Box 685. Louis Krašovec, box 943.
 Hendersonville: John Terčelj, box 92.
 Herminie: Anton Zornik, box 202.
 Homer City: Andy Obed, Box 265.
 Ipwin: Jerney Kokelj, box 682.
 Johnstown in okolica: Andrew Vidrich, R. D. 7, box 81.
 Frank Semrov, 904 Chestnut St., Johnstown.
 Lloydell: Ant. Zalar, box 152.
 Lawrence: Louis Britz, Box 34.
 Library: Mike Primožich, box 164.
 Luzerne: John Matičič, 376 Miller St.
 McIntyre: Fr. Kovach, box 45.
 Midway: Louis Capuder, box 473.
 Moon Run: Lucas Butya, box 263.
 Morgan: J. Kvartič, Box 453.
 Meadowlands: Leonard Lenassi, Box 563.
 Pittsburgh: John Ban, 5629 Carnegie Ave.
 Southview: Ant. Rupnik, box 55.
 Spangler in okolica: Paul Les, P. O.
 Slovan: John Pirih, Box 77.
 Vandling: Jos. Čebular, Box 156.
 W. Newton: Jos. Zorko, R. F. D. 2, box 114.
 Wyano: Math Drap, box 372.
 Yukon: Ant. Lavrich, box 8.

W. VIRGINIA.

Lowsville: Tony Zupančič, Box 77.
 Madsville: Ant. Mevlja, Box 97.
 Reynoldsville: Bartol Louis, Box 18.
 Rendall Creek: J. R. Sprohar, L. box 16, Pursglove.

WISCONSIN.

Kenosha: Frank Žerovec, Box 19, N. Newell St.
 Sheboygan: Anton Žagar, 928 Kentucky ave.
 Ako želi kdo prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarcu, prodajati Am. družinski koledar, brošure in knjige, naj piše upravništvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za njegovo glasilo Proletarec.

Ako je ime kaknega zastopnika izpuščeno, naj se oglasi, pa bomo popravili imenik.

✶ ✶ ✶

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne.—Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — *Organizator.*

Strup modernega življenja.

Nepokojna energija Amerikancev je prišla v pogovor. Mi smo lahko ponosni na naš pogum, podvzornost in moč značaja, toda ta silni pritisk na živce brez svojih težkih nevarnosti. Naše "60 milj na ur življenje" trga naše živce na male koščke. "Naglica in podlaga nervoznosti, škoduje srcu, pokvarja prebavo, zavira pravilno delovanje vseh življenskih organov, naglica je strup modernega življenja", je izjavil Copelan, N.Y., v enem svojih zadnjih člankov o Triner's jevo grenko vino je sredstvo, ki drži vaš želodec in čreva v redu, pomaga prebavi in oživi normalno delovanje krvi in živcev. Lahko ga dobiš pri tvojem lekarju ali trgovcu z zdravili. Ako revmatizem ali neuralgija zavira tvojo fizično in duševno moč, poskusi Triner's Liniment! To zdravilo nikdar ne odpove. Eto tro pomaga tudi v slučajih trganja v ledju, otrdelosti izvinjenju in ozeblinah. Ako želiš kako pojasnilo, piši na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

VAZNO ZA ROJAKE V HERMINIE.

Socialistični klub št. 69, JSZ, zboruje VSAM TRETJO NEDELJO V MESECU ob 2 popoldne v dvorani društva Frostomisleci, št. 87, SNPJ.

Rojaki, pristopite k naši organizaciji, da sva ojačate naše vrste.

Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

JOHN GORŠE

5714 So. Kedzie Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Republic 3196.

MODERNA KROJAŠKA DELAVNICA.

Izdelujem obleke po najnovijem kroju.

Cene zmerne. Da vam bo pri meni izdelana obleka pristojala, jamčim.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zaloi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplem priporočam.

MILLARD RESTAVRANT

V. JIRANEK in A. KRUCKY, lastnika.

3604 W. 26th Street Chicago, Ill.
 (Prvo nadstropje.)

Pristna domača kuhinja, cene zmerne.
 Se priporočata Slovincem.